

تحلیل هزینه‌های کنش جمعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی برای تسهیل سرمایه‌گذاری

قاسم ایزانلو

دکتری اقتصاد دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد

izanloogh@gmail.com

علی چشمی

استادیار دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)

a.cheshomi@um.ac.ir

مهندی خداپرست مشهدی

دانشیار دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد

m_khodaparast@um.ac.ir

سعید ملک الساداتی

استادیار دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد

msadati@um.ac.ir

عاملان خصوصی پیگیر نفع شخصی در یک کنش جمعی غیرهمکارانه رفتار می‌کنند هر چند ارزش‌ها، باورها و یادگیری بر میزان همکاری آنها تأثیر دارد. با این حال، فرایندهای کنش جمعی افراد در درون دولت و نحوه شکل‌گیری و تغییر این فرایندها تفاوت‌های اساسی با کنش جمعی در بخش خصوصی دارد. یک کنش جمعی، چه از نوع یک فعالیت و چه از نوع اصلاح یک نهاد، هر دو دارای هزینه‌های مبادله برای عاملان درون این فرایندهاست. بنابراین یک کنش جمعی در درون دولت همچون یک اصلاح نهادی است که به عنوان یک کالای عمومی داوطلبانه به آن نگاه می‌شود و تدارک آن به رفتار عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی متعدد نیاز دارد. در این مقاله، تلاش می‌شود، چارچوبی بررسی کنش جمعی این عاملان به منظور تسهیل سرمایه‌گذاری در استان خراسان شمالی به عنوان یک مصدق اصلاحات اقتصادی ارائه شود. روش پژوهش به این صورت است که داده‌ها به روش میدانی (بررسی نامه) جمع‌آوری شده و با روش‌های آماری تحلیل شده است. نمونه تحقیق شامل ۲۷۱ نفر از سه گروه عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی استان است. نتایج نشان می‌دهد ۱۰ مؤلفه ارزش‌ها و هنجارها، یادگیری و تکرار، اندازه گروه، سواری مجانی، رانت جویی، اطلاعات ناقص، انگیزه‌های گریزشی، تضاد منافع، افراد و گروه‌های ذینفع و ناهمگونی افراد بر کنش جمعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی این استان تأثیر معناداری دارد. همچنین بخش قابل توجهی از تغییرات کنش جمعی بین این عاملان توسط اجزای هزینه‌های مبادله شامل هزینه‌های جستجو و کسب اطلاعات، هزینه‌های چانهزنی و اجرایی و هزینه‌های تضمین تفاقات قابل توضیح است.

طبقه‌بندی JEL: G28, E44, D53

واژگان کلیدی: کنش جمعی، هزینه مبادله، اصلاحات اقتصادی، تسهیل سرمایه‌گذاری

۱. مقدمه

حرکت پایدار در مسیر توسعه، علاوه بر منابع طبیعی، سرمایه‌های فیزیکی و انسانی و الزامات فنی و فرهنگی به نهادهای تسهیل کننده و پشتیبان نیاز دارد. کامونز^۱ (۱۹۲۴ و ۱۹۳۱) نهادها را محصول کنش جمعی می‌داند. بر این مبنای، هر گونه اصلاحات سیاسی و اقتصادی به عنوان یک تغییر نهادی به شرطی محقق می‌شود که عاملان انفرادی مؤثر در جامعه در حالی که اهداف شخصی خود را پیگیری می‌کنند بتوانند در بازی کنش جمعی حداکثر کننده رفاه اجتماعی موفق باشند. نظریه پردازانی مانند بیوکانن^۲ و تولاك^۳ (۱۹۶۵)، اولسن^۴ (۱۹۶۲)، اوستروم^۵ (۱۹۹۰، ۱۹۹۸ و ۲۰۱۴)، اوستروم و واکر^۶ (۱۹۹۷) نشان می‌دهند که امکان کنش جمعی سازنده میان بازیگران با اهداف متفاوت و متضاد می‌تواند یکی از محوری‌ترین عوامل در پیشبرد اصلاحات سیاسی و اقتصادی باشد.

پرسشن محوری مقاله حاضر این است که چگونه می‌توان نظریه هزینه مبادله و کنش جمعی در علم اقتصاد را برای تحلیل اصلاحات اقتصادی به عنوان یک کالای عمومی داوطلبانه دارای ماهیت سیاسی به کار برد؟ تسهیل سرمایه‌گذاری به عنوان مصدق اصلاحات اقتصادی در نظر گرفته می‌شود، عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی بر آن تأثیر گذارند. به دلیل وجود هزینه‌های مبادلاتی (هزینه جستجو و کسب اطلاعات، هزینه چانهزنی و هزینه تضمین اجرای قرارداد)، کنش جمعی میان این عاملان با چالش و دشواری همراه است. در این مقاله، تلاش می‌شود تبیین و

1. Commons

2. Buchanan برنده نوبل اقتصاد در سال ۱۹۸۶

3. Tullock

4. Olson

5. Ostrom برنده نوبل اقتصاد در سال ۲۰۰۹

6. Walker

تصریح شفاف و روشنمند از عوامل تأثیرگذار بر کنش جمعی مربوط به تسهیل سرمایه‌گذاری در استان خراسان شمالی ارائه شود.

استان خراسان شمالی، یکی از استان‌های نوبای ایران است که در سال ۱۳۸۳ از خراسان بزرگ منزع شد. شاخص‌هایی از قبیل قرار گرفتن در بین سه استان دارای کمترین درآمد خانوار، بیشترین مابه التفاوت منفی درآمد و هزینه خانوار، کمترین سرمایه‌گذاری خارجی، کمترین منابع بانکی، بالاترین نسبت مصارف به منابع بانکی، بالاترین سطح عمومی قیمتی کالاهای خدمات، کمترین بودجه دریافتی استانی، کمترین تعداد پروژه عمرانی، این استان را در بین استان‌های کمتر برخوردار قرار داده است. یکی از موانع بھبود وضعیت اقتصادی این استان، جذب پایین سرمایه‌گذاری دورن استانی و برون استانی است. با این که این امر به دلایل متعددی بستگی دارد اما یکی از موانع آن می‌تواند ناتوانی در تسهیل سرمایه‌گذاری باشد که در این مقاله با دیدگاه کنش جمعی مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

برای پاسخ به مسأله تحقیق، اجزای مقاله چنین تنظیم شده است: پس از مقدمه در قسمت دوم مبانی نظری مرتبط با کنش جمعی و اصلاحات اقتصادی ارائه می‌شود. در قسمت سوم مطالعات انجام شده مرتبط مرور می‌شود. در قسمت چهارم، الگوی تلفیقی پیشنهادی منتج از نظریات اقتصادی هزینه مبادله و کنش جمعی طراحی می‌شود. در قسمت چنجم، نتایج آماری مربوط به تحلیل هزینه‌های کنش جمعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی برای تسهیل سرمایه‌گذاری ارائه خواهد شد. قسمت پایانی به نتیجه‌گیری کلی خواهد پرداخت.

۲. مبانی نظری کنش جمعی

مفهوم کنش جمعی

با وجود آنکه نگارش کتاب «منطق کنش جمعی»^۱ توسط اولسن در سال ۱۹۶۵، نقطه عطفی در خصوص مباحث مربوط به کنش جمعی محسوب می‌شود، اما باید کامونز (۱۹۳۱) را آغازگر مباحث

1. The logic of Collective Action

مربوط کنش جمعی تلقی کرد. وی کنش جمعی را از زاویه تحلیل نهادی تبیین کرد. کامونز (۱۹۳۱: ۶۴۹) بیان می‌کند می‌توان نهاد را به عنوان کنش جمعی در کترل، آزادسازی و بسط کنش فردی تعریف کرد. بنابراین کنش جمعی دامنه وسیعی دارد، از رسوم غیرمشکل تا مشکل‌های سازمان‌یافته همچون خانواده، شرکت، انجمن تجاری، اتحادیه‌های تجاری، صندوق‌های ذخیره یا اندوخته، دولت و غیره. از دیدگاه کامونز یکی از ضعف‌های اساسی اقتصاد کلاسیک، فرض هماهنگی منافع است که به فرآگیری اصل کلی کمیابی و تضادهای حاصل از آن توجه نمی‌کند. در واقع این دست نامرئی آدام اسمیت نیست که موجب هماهنگی منافع می‌شود بلکه دست مرئی دادگاه‌های حقوقی عرفی بود که آگاهانه و ارادی، رسوم و رویه‌های درست را بر می‌گزیند و آن‌ها را به افراد ناراضی تحمیل می‌کند. بنابراین، در اقتصاد مرسوم تا آن زمان توجه نشد که یکی از عوامل مؤثر بر هماهنگی منافع، کنش جمعی است که تضاد منافع را سامان می‌دهد.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای کامونز، ارائه مدلی تحلیلی برای تبیین کنش جمعی با استفاده از سه مؤلفه تضاد، واپستگی و نظم است: «در این میان من به دنبال واحدی برای پژوهش بودم که هر سه مقوله تضاد، واپستگی و نظم را در خود بگنجاند. بعد از سال‌ها مطالعه به این نتیجه رسیدم که این سه مؤلفه در واحد مبادله با یکدیگر ترکیب شده‌اند». کامونز، مبادله را به واحد نهایی تحلیل در نظر گرفت و به نوعی آن را جایگزین انتخاب، واحد نهایی تحلیل در اقتصاد مرسوم، کرد. هر مبادله با محوریت کنش جمعی افراد به سه بخش چانه‌زنی، مدیریتی و سهمیه‌بندی قابل تقسیم است (کامونز، ۱۹۳۱: ۶۵۲-۶۵۳). بر اساس مدل کامونز، نقطه آغازین کنش جمعی، تضاد است. پس از بروز تضاد بین افراد، جامعه راه حلی برای آن می‌یابد. این راه حل موجب تغییر قواعد کاری و قالب اجتماعی می‌شود و نظم جدیدی را پذید می‌آورد که در چارچوب آن، افراد روابط خود با یکدیگر را شکل می‌دهند. اما، در قالب همین نظم جدید، تضادهای جدیدی ایجاد می‌شود که جامعه مجدداً برای آن راه حلی می‌یابد و دوباره نظم جدیدی شکل می‌گیرد و این فرایند همین طور ادامه می‌یابد. پس از کامونز و به ویژه بعد از دهه ۱۹۶۰ دو نسل از نظریات کنش جمعی ظهور کرد: نظریات نسل اول کنش جمعی به اولسن و نظریات نسل دوم نیز به استروم تعلق دارد.

نظریات نسل اول کنش جمعی

اولسن یکی از معدود اقتصاددانانی بود که سیاست را وارد علم اقتصاد کرد و آن را به بخش جدایی‌ناپذیر از تفکر اقتصادی و فرمول‌بندی سیاست‌های اقتصادی تبدیل کرد. او در کتاب مشهور خود "منطق کنش جمعی" در سال ۱۹۶۵ نشان داد که چگونه در اغلب موارد بین ترجیحات افراد و آنچه در یک فرایند گروهی موفق به کسب آن می‌شوند، تفاوت وجود دارد. باوجود این که فرض رفتار عقلانی افراد در منطق کنش جمعی نقش محوری دارد، اما نتیجه‌ای کاملاً متفاوت با نظریات متعارف اقتصادی حاصل می‌شود. نکته اساسی نظریه این است که افراد عقلانی در پی‌جویی منافع شخصی خود (به‌طور داوطلبانه) به‌گونه‌ای رفتار خواهند کرد که لزوماً منافع مشترک یا منافع گروهی محقق نخواهد شد. دلیل این رفتار، تمایل افراد به «سواری مجانی» در مواردی است که دیگران می‌توانند هزینه تأمین کنش گروهی را، که همگان از آن متعفع می‌شوند، پردازند. به عبارتی، اگر کنش گروهی موقفيت‌آمیز باشد و به نتیجه دلخواه برسد، نفعی که عاید تک‌تک اعضای گروه می‌شود بسیار کمتر از هزینه‌ای خواهد بود که اعضای فعل گروه (در قالب چشم‌پوشی از منافع خود برای تحقق خواسته گروهی) برای آن پرداخته‌اند. آن‌ها که هیچ مشارکتی در حرکت گروهی نداشته‌اند به همان اندازه سهم خواهند برد که افراد فعل گروه سهم می‌برند. بنابراین اگر از دیدگاه منافع شخصی به قضیه نگریسته شود، در این شرایط به نفع افراد خواهد بود که خود را کنار بکشند و منتظر بمانند که دیگری حرکت را آغاز کند. بر اساس این نظریه، هر چه جمعیت تشکیل‌دهنده یک گروه بیشتر شد، انسجام گروه و شانس کنش گروهی موفق، کاهش می‌یابد (اولسن، ۱۹۶۵: ۹۳-۱۰۶).

مسئله کنش جمعی در دو پدیده ظاهر می‌شود: کالای عمومی^۱ و منبع مشاعر^۲. کالای عمومی، کالایی است که دو ویژگی استثنای‌ناپذیری (کسانی که بهای کالا را نپرداخته‌اند را نمی‌توان با هزینه‌ای قابل قبول از مصرف کالا کنار گذاشت) و رقابت‌ناپذیری (مصرف یک فرد از کالا مانع

1. Free riderg

2. Public good

3. Common pool

صرف دیگران نیست) دارد مانند امنیت. منبع مشاع یک کالای عمومی با ویژگی استثنانپذیری است، اما رقابت‌پذیر است؛ مانند یک چراغ‌گاه. سطح بهینه هم تهیه کالای عمومی و هم نگهداری از منبع مشاع به زبان کنش جمعی قابل بیان است. تنها تفاوت این است که بازی کالای عمومی نیازمند عاملانی برای انجام کنش مشخص است (مانند همکاری و مشارکت در تهیه امنیت) در حالی که بازی منبع مشاع نیازمند عاملانی برای خودداری از کنش مشخص است (مانند جلوگیری از چرای دام‌ها در چراغ‌گاه) (ولادکو^۱، ۲۰۱۶: ۳۸).

چون هر شخصی می‌تواند کالاهای عمومی را بدون پرداخت بهای آن - صرفاً پس از پرداخت توسط شخص دیگر - مصرف کند، ترجیحات فردی برای پرداخت بابت تهیه کالای عمومی معمولاً کمتر از مقدار بهینه اجتماعی خواهد بود. این گونه رفتارهای راهبردی به معنای تهیه کالای عمومی کمتر از مقدار بهینه آن به علت مشکل «سواری مجانی» است. در چنین وضعیتی عقلانیت فردی به کنش جمعی نمی‌انجامد، زیرا هر فرد تلاش می‌کند تا منافع خالص (کمتر پول پرداختن بابت منفعت مشخص) خود را بیشینه سازد، اما در نهایت همه از عرضه کالای عمومی کمتر از مقدار بهینه اجتماعی زیان می‌یابند (درازن، ۲۰۰۰: ۵۷۲). بنابراین بین کالای عمومی که عرضه آن توسط مشارکت داوطلبانه خصوصی صورت می‌گیرد و کالای عمومی که از طریق مالیات‌ستانی دولت تأمین مالی می‌شود، تفاوت وجود دارد. در حالت دوم، دولت قدرت وادار ساختن مردم به سهیم شدن در هزینه‌ها را دارد. در تدارک داوطلبانه کالای عمومی، کسی که منتفع می‌شود را نمی‌توان مجبور به دادن «سهم منصفانه» کرد. بنابراین افراد پیگیر نفع شخصی، انگیزه «سواری مجانی» دارند. یعنی می‌خواهند از منافع کالای رقابت‌ناپذیر بهره‌مند شوند بدون این که در هزینه تدارک آن سهیم باشند، زیرا استثناء کردن آنها بی که سهیم بوده‌اند از کسانی که سهیم نبوده‌اند، بسیار پرهزینه است (درازن، ۲۰۰۰: ۴۰۰).

در مجموع، بر اساس منطق کنش جمعی اولسن (۱۹۶۵) و سایر نظریه‌پردازان در این دیدگاه، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر کنش جمعی عبارتند از:

سواری مجانی: افراد عقلایی می‌خواهند از منافع کنش جمعی بهره‌مند شوند بدون این که در هزینه تهیه آن سهیم باشند، بنابراین به گونه‌ای رفتار خواهند کرد که به منافع مشترک یا گروهی نمی‌رسند. در نتیجه هر چه امکان سواری مجانی بیشتر باشد کنش جمعی پرهزینه‌تر است (اولسن، ۱۹۶۵).

اندازه گروه: هر چه جمعیت تشکیل دهنده یک گروه بیشتر باشد، انسجام گروه و شانس کنش گروهی موفق به سبب بالا بودن هزینه‌های مبادله‌ای، کاهش می‌یابد. در گروه‌های وسیع و پر جمعیت اینکه اعضای گروه بتوانند چانه زنی کنند، بر سر مقدار کالای عمومی به توافق برسند و برای دستیابی به آن کنش گروهی هماهنگی را آغاز کنند می‌توانند بسیار پرهزینه باشد (اولسن، ۱۹۶۵).

درجه تضاد منافع: هر چه تضاد منافع بین اعضای گروه بیشتر باشد کنش جمعی بین آنها پرهزینه‌تر است (اولسن، ۱۹۶۵)

اطلاعات ناقص: هر گاه اطلاعات افراد ناقص باشد، هر گونه اقدام مؤثر سیاسی مستلزم استفاده از منابع اقتصادی برای تأمین اطلاعات است. در نتیجه، کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر هزینه‌های جستجو و کسب اطلاعات بیشتر باشد. بنابراین کسانی که چنین منابعی را در اختیار دارند، می‌توانند به لحاظ سیاسی وزن بیشتری از اهمیت نسبی حق رأی خود به دست آورند. در نتیجه، اعمال نفوذ گروه‌های قدرتمند بالابی‌ها و اکنثی عقلایی در قبال فقدان اطلاعات کامل است. در این راستا مسیر اصلاحات اقتصادی به سمت منافع گروه‌های دارای نفوذ اقتصادی و سیاسی که با صرف هزینه‌های مبادله‌ای قابل توجه، اطلاعات کامل تری را به دست می‌آورند، می‌تواند منحرف شود (داونز، ۱۹۵۷ و اولسن، ۱۹۶۵).

ناهمگونی افراد: یکی از دلایل اصلی افزایش هزینه مبادله در فعالیت‌های غیربازاری همچون توافق و اجرای کنش جمعی، بیگانه و غیردوستانه بودن و به عبارتی ناهمگونی عاملان و درنتیجه ضرورت وجود هزینه‌های مبادله‌ای بسیار بالا جهت هماهنگی، مذاکره و چانه‌زنی است (اولسن، ۱۹۶۵) انگیزه‌های گرینشی: سازمان‌های خصوصی که کالاهای گروهی یا جمعی را برای ذینفعان خود از طریق اقدام سیاسی یا اقتصادی فراهم می‌کنند از اهرمی به نام مشوق‌های

گزینشی استفاده می‌کنند. این مشوق‌ها می‌توانند جنبه مثبت یا منفی داشته باشند. با توجه به حضور گروه‌های متعدد و متنوع در اصلاحات اقتصادی، ایجاد انگیزه‌های گزینشی پرهزینه‌تر است (اولسن، ۱۹۶۵؛ درازن، ۲۰۰۰).

عاملان اقیاع کننده: افراد اقیاع کننده می‌خواهند دیگران را به تصمیماتی هدایت کنند که تأمین کننده اهداف خودشان است. بنابراین فقط آن دسته از اطلاعات و داده‌ها را فراهم خواهند کرد که برای گروه مورد حمایتشان مطلوب و مناسب باشد (داونز، ۱۹۵۷).

افراد یا گروه ذینفع: گروه ذینفع تجمع سازمان یافته‌ای است که تلاش می‌کند تا بر بعضی از وجوده سیاسی و اقتصادی در جامعه تأثیر بگذارد. افراد یا گروه‌های ذینفع از دو مسیر بر برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی-سیاسی تأثیر گذارند. یکی از طریق مستقیم (لابی و اقدامات خشونت‌آمیز) و دیگر از طریق غیرمستقیم (افکار عمومی و تبلیغات) صورت می‌گیرد (رمسیر، ۱۹۹۵).

راتنجویی: لابی‌های افراد و گروه‌های هم‌سود است که دو هدف از آن مدنظر است: واداشتن سیاستمداران به تجویز و تعیین قواعدی که یک منبع ارزشمند – مانند کسب یک مجوز، یارانه، معافیت مالیاتی یا گمرکی – ایجاد می‌کند که می‌توان از آن رانت به دست آورد و واداشتن مجریان قوانین به تفسیر قوانین به گونه‌ای که آن‌ها را قادر به تحصیل چنین منبعی کند. این افراد یا گروه‌ها تلاش دارند تا با صرف منابعی به شکل رشوه یا انتشار اطلاعات یا کاربشت‌های دیگری چون فشار سیاسی سیاستمداران و بوروکراتها را تحت تأثیر قرار دهند (خان، ۲۰۰۸).

نظريات نسل دوم کشن جمعي

نظريه‌های نسل اول کشن جمعی در چارچوب اقتصاد نئوکلاسیکی قرار داشتند که با فرض ثبات سایر شرایط، معماهای کشن جمعی را به عنوان یک بازی غیرهمکارانه مدل‌سازی کردند. با این وجود، اين نظريات در تبيين شواهد تجربی چندان موفق نبود، در نتيجه برنامه تحقيقاتی جديدي تحت عنوان نظرية نسل دوم کشن جمعی ظهرت (استروم، ۱۹۹۰). يافته‌های تجربی اين نسل نشان می‌دهد مشارکت در رأی‌گيري، انقلاب‌ها، انجمان‌های داوطلبانه، بنیادها و سایر گروه‌های ذینفع از نمونه‌هایي هستند که به غلبه افراد بر مشکل کشن جمعی اشاره می‌کنند. استروم

تلاش کرد فروض عقلاتیت کامل و افراد خودخواه در نظریات نسل اول را به فروض همکاری مشروط و افراد مجازات گر تغییر دهد (استروم، ۲۰۰۰). افراد همکار مشروط ممکن است همان مجازات‌گران حاضر باشند، به این معنی که ممکن است به غیرهمکاران مجازاتی را تحمیل کنند حتی اگر خودشان متتحمل هزینه‌های بالایی برای این اقدام شوند. دومین تحدیل در نظریه غیرهمکارانه کنش جمعی، در نظر گرفتن فرض موضوعات زمینه‌ای است که کمک می‌کند تا نقش ارزش‌های اجتماعی، که همکاری مشروط و مجازات گر حاضر را تسریع می‌کند، بهتر در کشور. این ارزش‌ها در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی مفروض به عنوان نهادها، مقررات موردنیاز، ممنوعیت‌ها و مجوزها در نظر گرفته می‌شود (استروم و باسورتو، ۲۰۱۱؛ ۳۱۹؛ استروم، ۱۹۸۶: ۵). به عنوان مثال راست‌گویی، نریختن زباله در خیابان، تکان دادن دست به هنگام ملاقات دیگران یا خاموش کردن موبایل در سینما، مواردی از انطباق با ارزش‌های اجتماعی مساعد برای کنش جمعی است.

در مجموع، طبق دیدگاه استروم (۱۹۹۰، ۱۹۹۸، ۲۰۰۰، ۲۰۰۳ و ۲۰۱۰) و سایر نظریه‌پردازان مرتبط، مهمترین عوامل مؤثر بر کنش جمعی عبارتند از:

ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی: باور به رفتار همکارانه می‌تواند سطح مشارکت و همکاری را افزایش دهد، ترجیحات مشارکت‌کنندگان برای غلبه بر مسئله کنش‌های جمعی به تمایلات و پاییندی آنان به ارزش‌ها مرتبط است. بنابراین، کنش جمعی کم‌هزینه‌تر است اگر هنجارها و ارزش‌های اجتماعی مشوق کنش جمعی باشد و پرهزینه‌تر است اگر هنجارها و ارزش‌های اجتماعی مانع کنش جمعی باشند (هارдин، ۱۹۶۸؛ و اوستروم، ۲۰۰۰).

یادگیری و تکرار: یادگیری بهتر بازی اغلب به ارتقاء سطوح مشارکت و همکاری منجر می‌شود. همکاری‌های رودرو در هر نوعی از بازی‌ها و معماهای اجتماعی سطوح مشارکت و همکاری را افزایش می‌دهد (استروم، ۱۹۹۸).

1. Basurto

سازوکارهای تنبیه و تحریم: عاملان خواستار آن هستند که منابع شخصی برای مجازات فراریان از مشارکت و مشارکت کنندگان دارای سطوح پایین تمایل به همکاری هزینه شود. با این که درونی سازی ارزش‌های کنش متقابل و اعتماد در همکاری و مشارکت بلندمدت بسیار ضروری هستند، سازوکارهای طراحی شده نگهداری منابع مشاع، نیازمند ابزارهای کنترل و پایش و تحریم هستند (اوستروم، ۲۰۱۰).

ساختار و قواعد بازی مشوق رقابت میان افراد: سطح همکاری و مشارکت افراد به متغیرهای دیگری نیز بستگی دارد از جمله ساختار و قواعد بازی افزایش رقابت میان افراد، امکان برقراری ارتباط و سازوکارهای تحریم و توزیع منافع (اوستروم، ۲۰۱۰).

کنشگران جمعی

سه گروه از افراد در یک کنش جمعی درون دولت نقش دارند: سیاستمداران، دیوانسالاران و فعالان اقتصادی بخش خصوصی. داونز (۱۹۵۷) که از اقتصاددانان بر جسته نظریه انتخاب عمومی است در مقاله با عنوان نظریه اقتصادی رفتار سیاسی در نظام دموکراتی، تأکید می‌کند که هدف احزاب سیاسی عبارت است از حداکثرسازی رای از طریق کسب درآمد، قدرت و اعتبار اجتماعی. بیوکانن و تولاك (۱۹۶۲) در کتاب «محاسبه رضایت» نشان دادند در جامعه‌ای که سیاستمداران (عاملان سیاسی) دنبال حداکثرسازی نفع خود هستند چگونه انتخاب‌های جمعی حداکثر کننده رفاه اجتماعی با توجه هزینه‌های آن گرفته می‌شود. بنابراین، نمایندگان مجلس نیز برای اختصاص سهم بیشتری از بودجه به منطقه تحت نمایندگی خود و متعاقباً استمرار دوره نمایندگی خود و بودن در قدرت تلاش می‌کنند. نیسکانن^۱ (۱۹۷۱ و ۱۹۷۵) طرح بزرگ اقتصادی آمریکا در دوره رونالد ریگان، نظریه‌پرداز اقتصاد دیوانسالاری تحلیل کرد که دیوانسالاران (عاملان اداری) همواره به دنبال حداکثرسازی منافع خود از طریق در اختیار داشتن سهم بیشتری از بودجه و گسترش دامنه اقتدار خود هستند. خان (۲۰۰۰) یکی از انگیزه‌های فعالان بخش خصوصی در تعامل با دولت را

1. Niskanen

کسب رانت می‌داند. بنابراین، در شرایطی که انگیزه‌های ناسالم از نظر رفاه اجتماعی در بین کنشگران جمعی رواج دارد چگونه می‌توان به کنشی جمعی برای اصلاحات اقتصادی (تسهیل سرمایه‌گذاری) رسید؟

اصلاحات به عنوان کنش جمعی

اصلاحات سیاسی - اقتصادی به عنوان تغییر اقتصادی معنادار، یک کنش جمعی درون دولت است که ماهیت کالای عمومی داوطلبانه داشته و انجام بهینه آن نیازمند مشارکت فعال و سازنده افراد و گروه‌های متنوع سیاسی، اداری و اقتصادی است. اصلاحات اقتصادی دارای مصاديق متنوعی است از قبیل بهبود انضباط مالی، اصلاحات مالیاتی، توزیع و تخصیص بهینه اعتبارات، تسهیل و تسريع فرایندهای سرمایه‌گذاری، بهبود نظام اداری، یکسان‌سازی نرخ ارز، آزادسازی تجاری، مقررات زدایی و حمایت همه‌جانبه از حقوق مالکیت (درازن، ۲۰۰۰: ۸۷۵). موفقیت در انجام چنین اصلاحاتی، مستلزم تحقق منافع عمومی با وجود پی‌جویی منافع شخصی توسط عوامل مورد اشاره است. بنابراین، در خصوص اصلاحات اقتصادی مسئله این نیست که آیا اصلاحات انجام شود یا خیر، یا اجزای اصلی آن چیستند، بلکه مسئله این است که چگونه باید اصلاحات به عنوان یک بازی کنش جمعی غیرهمکارانه انجام گیرد (درازن، ۲۰۰۰: ۸۷۶).

محدو دیت‌های اقتصاد سیاسی بیانگر این واقعیت است که تصمیماتی توسط سازوکار سیاسی در یک نظام دموکراتیک گرفته می‌شود کاملاً متفاوت از تصمیماتی است که توسط برنامه‌ریز اجتماعی با توجه به همان محدودیت‌های اطلاعاتی و فنی گرفته می‌شود. مسئله اقتصاد سیاسی در اصلاحات این است که برای موفقیت برنامه اصلاحات، باید پشتیبانی سیاسی لازم در مراحل تصمیم‌گیری‌های بحرانی وجود داشته باشد. این پشتیبانی مستلزم این است که کسانی که از تصمیمات تأثیر می‌پذیرند از تداوم برنامه‌ها در هر مرحله اصلی منفعت کسب کنند. دو عنصر اصلی در برقراری محدودیت سیاسی این است که پشتیبانی چه کسانی ضروری است؟ (کارفرماها چه کسانی هستند) و چه وقت پشتیبانی ضروری است؟ عوامل ایجاد کننده محدودیت‌های اقتصاد سیاسی را می‌توان در موارد ناظمینانی، اطلاعات ناکامل و نامتقاضان، مکمل بودن اصلاحات،

سرعت و توالي اصلاحات، ناهمگونی گروه‌های همسود و ناتوانی در ارتباطات جستجو کرد (درازن، ۲۰۰۰: ۸۸۳-۸۸۱).

نقش عاملان اقتصادی در محدودیت‌های اقتصاد سیاسی اصلاحات کاملاً برجسته است؛ زیرا اگر عاملان اقتصادی به دلایلی از قبیل ناطمنانی نسبت به نتایج سیاست‌ها و اقدامات اصلاحی و برخورداری از منافع رسمی یا غیررسمی متضاد با اصلاحات اقتصادی، مشارکت و همراهی لازم را نداشتند، تدوین و اجرای اصلاحات اقتصادی ممکن نخواهد بود.

نکته مهم آن است که یک سیاستمدار به تنایی توانایی پیاده‌سازی اصلاحات اقتصادی به‌طور مستقیم را ندارد. اموری مانند کسب اطلاعات ضروری، اصلاح و اجرای کامل قوانین، جمع‌آوری منابع و هزینه کرد مخارج، اجرا و نظارت بر برنامه‌های عمومی و مانند این‌ها باید توسط افراد و سازمان‌هایی متعددی انجام شود. بر این اساس، پیاده‌سازی چنین سیاست‌هایی درون فرایندهای بوروکراتیک (نظام اداری) و سیاسی انجام می‌شود. پیچیدگی و چندوجهی بودن سیاست‌ها درنهایت به نامتناصرن بودن اطلاعات و محدودیت کنترل منجر می‌شود. بنابراین تعامل میان تصمیم‌گیران و اجراکنندگان سیاست‌ها خود به عنوان یک کنش جمعی خواهد بود (درازن، ۲۰۰۰: ۸۸۲).

۳. پیشینه تحقیق

علاوه بر مطالعات گسترده‌ای که توسط اولسن (۱۹۶۵) و توسط اوستروم (۱۹۹۰، ۱۹۹۸، ۲۰۰۰، ۲۰۰۳، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۴)، اوستروم و واکر (۱۹۹۷) و اوستروم و باسورتو (۲۰۱۱) انجام شده، مطالعاتی نیز وجود دارد که کنش جمعی و هزینه‌های مبادله را به هم پیوند می‌دهد.

بیسواجیت و دیگران^۱ (۲۰۱۱) در مقاله هزینه‌های مبادله، کنش جمعی و ایجاد نهادهای ناهمگون مدیریت مشارکتی: مطالعه موردی سازمان‌های مدیریت جنگل در غرب ایالت بنگال هند، ضمن تأکید بر سودمندی مدیریت بهینه منابع طبیعی به عنوان عامل مهمی در مسیر ایجاد

1. Biswajit & Others,

عدالت و کارایی، انجمن‌های مدیریت مشارکتی منابع طبیعی^۱ و نهادها و کمیته‌های ذیل آن به عنوان محور تحقیق بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد در میان مجموعه عوامل، ناهمگی روستاهای و مناطق، فاصله تا جنگل، ناهمگی سیاسی، نابرابری مالکیت زمین و درجه اعتماد سیستماتیک بر هزینه‌های مبادله و در نتیجه کنش جمعی اثرگذارند. هم‌چنین ضمن تأیید هزینه مشارکتی کمتر ناشی از وجود نهادهای قوی، هزینه‌های مبادله مربوط به ناهمگی ممکن است تأثیر معناداری در موفقیت و یا شکست مدیریت مشارکتی اعمال کنند.

مارشال^۲ (۲۰۱۳) در مقاله هزینه‌های مبادله، کنش جمعی و سازگاری در مدیریت پیچیده سیستم‌های اجتماعی و زیست‌محیطی، بیان می‌کند که با افزایش ناظمیانی در مواجه با چالش‌های منابع طبیعی و زیست‌محیطی، بها دادن به ظرفیت‌هایی که ضمن سازگاری با این چالش‌ها آن‌ها را تا اندازه‌ای کاهش می‌دهد، حائز اهمیت است. ایجاد سازگاری با چالش‌های ایجاد شده اغلب با پیچیدگی، ناهمگونی و کنش جمعی همراه است. نتایج تحقیق انجام شده نشان می‌دهد که نهادهای مناسب یا قواعد کاری مساعد می‌توانند ساختاری را که در آن بین ذینفعان اعتماد و تعامل بهینه موردنیاز است، ایجاد نموده و متعاقباً هزینه‌های مبادله را کاهش دهد.

والترز^۳، (۲۰۱۵) در مقاله هزینه‌های مبادله و کنش جمعی در ساختمان‌های بلندمرتبه هنگ‌کنگ، وجود هزینه‌های مبادله‌ای بازاری چشمگیر مرتبط با چالش‌هایی مانند آتش‌سوزی و تعمیرات در ساختمان‌های متراکم و بلندمرتبه هنگ‌کنگ را تحلیل کردند. دولت محلی هنگ‌کنگ پس از بررسی ۲۷ هزار منزل مسکونی که نشان داد اکثر آن‌ها در برابر آتش‌سوزی نایمن هستند و تعمیرات و بهسازی آن‌ها با چالش‌های فراوانی همراه است، راهکارهایی را به منظور کاهش قابل توجه هزینه‌های مبادلاتی مکانیسم مدیریت املاک و ساختمان‌ها، عملیاتی کرد. نتایج مطالعه نشان داد به هنگام تعدد ذینفعان مداخله دولت، جایگزینی برای هزینه‌های مبادله بالا در کنش جمعی و حصول موفقیت در ایجاد هماهنگی و مشارکت می‌باشد. هم‌چنین هنگام

1. Community-based natural resource management (CBNRM)

2. Marshall

3. Walters

مشارکت و همکاری در دارایی عمومی، هزینه‌های مبادلاتی برای ذینفعان در مقابل منافع برآورده که نیازمند تعامل با تعداد زیادی از افراد است، بسیار بالا باشد. بر این اساس اگر دولت ساختار سازمانی را برای ذینفعان و در راستای همکاری و مشارکت و از آن مهم‌تر مکانیسمی برای فشار بر مخالفان ایجاد کند، هزینه‌های مبادله کاهش می‌یابد. یافته‌های محققان نشان می‌دهد در تعداد زیادی از کشورها، دولت‌ها راهکارهای قانونی را به منظور ایجاد خودکار یک سازماندهی برای مشارکت ذینفعان حول کالای عمومی ایجاد کرده‌اند.

در حوزه مطالعات داخلی، فقط خالقی فر و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان بررسی جامعه شناختی هزینه مبادله و تأثیر آن بر روی کنش اقتصادی کارآفرینان (مطالعه موردی استان همدان)، رابطه هزینه‌های اجتماعی مبادله با کنش اقتصادی نامولد را سنجش کرده‌اند. یافته‌های آنان نشان می‌دهد که با بالا رفتن هزینه‌های مبادله، کارآفرینان از حوزه کارآفرینی نامولد خارج شده و به سمت کارآفرینی نامولد گرایش پیدا می‌کنند.

۳. الگویی برای ارزیابی کنش جمعی

مشارکت همه ذینفعان و عوامل پیگیر منافع شخصی در تدوین و اجرای برنامه اصلاحات اقتصادی تأمین کننده منافع عمومی مشترک ضرورت دارد، اما در یک بازی کنش جمعی غیرهمکارانه بین اهداف فردی و خواست عمومی ناسازگاری وجود دارد. در این قسمت، یک الگوی کاربردی در چارچوب نظریه هزینه مبادله و کنش جمعی برای تحلیل اصلاحات اقتصادی مربوط به تسهیل سرمایه‌گذاری طراحی می‌شود. مجموعه مؤلفه‌های مؤثر بر کنش جمعی عاملان در جدول شماره (۱)، که یکی از نوآوری‌های تحقیق نیز محسوب می‌شود، آمده است.

جدول ۱. مؤلفه‌های مؤثر بر هزینه‌های کنش جمعی برای تدارک کالای عمومی داوطلبانه

مؤلفه	اثر بر کنش جمعی (نام نظریه پرداز درون پرانتز)
۱. سواری مجانی	کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر امکان سواری مجانی بیشتر باشد (اولسن، ۱۹۶۵؛ درازن، ۲۰۰۰)
۲. اندازه گروه	کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر اندازه گروه‌ها بزرگتر باشد (اولسن، ۱۹۶۵؛ درازن، ۲۰۰۰)
۳. تضاد منافع	کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر تضاد منافع بیشتر باشد (اولسن، ۱۹۶۵)
۴. اطلاعاتی ناقص، اطلاعات نامتقارن و ارتباطات و تبلیغات.	کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر هزینه‌های اطلاعاتی بیشتر باشد (داونز، ۱۹۵۷ و اولسن، ۱۹۶۵)
۵. ناهمگونی	کنش جمعی کم‌هزینه‌تر است اگر اطلاعات نامتقارن، ناتوانی در ایجاد ارتباطات و ضعف تبلیغات بیشتر باشد (درازن، ۲۰۰۰)
۶. انگیزه‌های گزینشی	کنش جمعی کم‌هزینه‌تر است اگر تکامل فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی وجود داشته باشد (لوپیا و سن، ۲۰۰۳)
۷. افراد و گروه‌های ذینفع	کنش جمعی کم‌هزینه‌تر است اگر افراد و گروه‌های ذینفع فعالتر باشند (رمسیر، ۱۹۹۵) عاملان اقنان گذشته، به تعبیر داونز (۱۹۵۷)، نیز چنین تأثیری دارد.
۸. رانت جویی	کنش جمعی پرهزینه‌تر است اگر امکان رانت‌جویی بیشتری وجود داشته باشد (خان، ۲۰۰۰)
۹. ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی (نهادهای غیررسمی)، کنش مقابل مبتنی بر همکاری و مشارکت، مدل‌ها و باورهای ذهنی، تغییر پیکربندی نهادی جامعه و ایجاد کانون‌های توجه و همدلی.	کنش جمعی کم‌هزینه‌تر/پرهزینه‌تر است اگر هنجارها و ارزش‌های اجتماعی تشویق کننده/ممانعت کننده کنش جمعی باشند (هارдин، ۱۹۶۸؛ و اوستروم، ۲۰۰۰) کنش جمعی کم‌هزینه‌تر است اگر کنش مقابل مبتنی بر همکاری و مشارکت، مدل‌ها و باورهای ذهنی، تغییر پیکربندی نهادی جامعه و ایجاد کانون‌های توجه و همدلی.

مؤلفه	اثر بر کنش جمیعی (نام نظریه‌پرداز درون پرانتر)
و مدار، همکاری و مشارکت جمیعی) باشند (نورث، ۲۰۰۵)	کنش جمیعی کم‌هزینه‌تر است اگر پیکربندی نهادی جامعه مشوق همکاری و مشارکت باشد، کانون‌های همدلی و توجه مشترک در حوزه‌های مختلف اقتصادی-سیاسی و اجتماعی وجود داشته باشد (چانگ، ۱۹۹۴)
۱۰. یادگیری و تکرار، آموزش	کنش جمیعی کم‌هزینه‌تر است اگر امکان تکرار و یادگیری بیشتری وجود داشته باشد (استروم، ۱۹۹۸)
۱۱. سازوکارهای تنبیه و تحریم (مجازات قاصران)	کنش جمیعی کم‌هزینه‌تر است اگر نظام آموزشی ترویج دهنده ایدئولوژی‌ها و هنجره‌های ذهنی مشترک باشد (استروم، ۲۰۱۰) و نورث، ۲۰۰۵
۱۲. ساختار و قواعد بازی مشوق رقابت میان مشارکت‌کنندگان	کنش جمیعی کم‌هزینه‌تر/پرهزینه‌تر است اگر ساختار و قواعد اقتصادی-اجتماعی-سیاسی تشویق کننده/ممانعت کننده ایجاد فضای رقابتی باشند (استروم، ۲۰۱۰)

مأخذ: نتایج تحقیق

در مجموع، تسهیل سرمایه‌گذاری به عنوان یک اصلاح اقتصادی حاصل از کنش جمیعی عاملان سیاسی، اداری و خصوصی، همچون تهیه یک کالای عمومی داوطلبانه است که تحت تأثیر مؤلفه‌های جدول (۱) قرار دارد و با سه نوع هزینه‌های مبادله شامل هزینه‌های جستجو و کسب اطلاعات، هزینه‌های چانه‌زنی و اجرایی و هزینه‌های تضمین توافقات (نورث، ۱۹۹۲) قرار دارد.

۴. نتایج آزمون آماری

به منظور بررسی هدف اصلی این تحقیق مبنی بر تحلیل هزینه‌های مؤثر بر کنش جمیعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی برای تسهیل سرمایه‌گذاری، فرضیات زیر مورد آزمون قرار گرفته‌اند:

- مؤلفه‌های ده گانه معرفی شده، بر کنش جمیعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری موثرند.

- هزینه‌های جستجو و کسب و اطلاعات برای توافق، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.
 - هزینه‌های چانهزنی و اجرایی توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.
 - هزینه‌های تضمین توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.
- بر اساس تحقیقات انجام شده مرتبط با کنش جمعی، همان طور که در جدول (۱) آمده است، ۱۲ مؤلفه به عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر کنش جمعی معرفی شد. با این وجود پس از تهیه و تدوین پیش پرسشنامه مشتمل بر سوالاتی با ماهیت این مؤلفه‌ها، همبستگی رابطه بین نمره کل کنش جمعی با سه خرده مقیاس (تکامل فناوری‌های ارتباطی، کنش متقابل و ساختار و قواعد بازی) تأیید نشد. هم چنین نتایج حاصل از روایی صوری پیش پرسشنامه که از توزیع آن بین صاحب نظران و متخصصان مرتبط با موضوع مورد بحث به دست آمد، باعث شد تا پنج خرده مقیاس هنجارها و ارزش‌ها، آموزش، مدل‌ها و باورهای ذهنی، تغییر پیکربندی جامعه و ایجاد کانون‌های هم‌الی مجموعاً تحت عنوان مؤلفه هنجارها و ارزش‌ها قرار گیرند. بنابراین در این مطالعه، ده مؤلفه، به عنوان مؤلفه‌های مؤثر بر کنش جمعی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند.

داده‌های مربوط به مؤلفه‌های ایجاد هزینه مبالغه میان عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی خراسان شمالی برای تسهیل سرمایه‌گذاری به صورت پیمایشی تهیه شد. به این صورت که پس از تعریف اجزاء هزینه مبالغه و مؤلفه‌های کنش جمعی برای هر دسته از عاملان، پرسشنامه‌ای شامل میزان تأثیر هزینه مبالغه‌ای هر یک از مؤلفه‌های کنش جمعی عاملان بر تسهیل سرمایه‌گذاری، تهیه و میان آنان توزیع شد.

۴-۱. جامعه، نمونه آماری و پرسشنامه

روش پژوهش به این صورت است که برای جمع آوری داده‌ها از روش میدانی (پرسشنامه) استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق سه گروه عاملان سیاسی (استاندار، نماینده‌گان استانی مجلس شورای اسلامی، فرمانداران)، اداری (مدیران دستگاه‌های اجرایی عضو ستاد و مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان) و اقتصادی (فعالین اقتصادی مراجعه کننده به مرکز خدمات

سرمایه‌گذاری استان در بازه زمانی تشکیل این مرکز (۱۳۸۹ تا ابتدای سال ۱۳۹۶) را شامل می‌شود. با توجه به اینکه جامعه عاملان سیاسی و اداری مورد بررسی در مجموع ۵۱ نفر بودند داده‌ها از کل اعضای جامعه گردآوری شد. از ۵۲۰ پرونده تشکیل شده توسط فعالان اقتصادی متقارضی سرمایه‌گذاری در مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان در بازه زمانی مورد بررسی، تعداد ۲۲۰ متقارضی سرمایه‌گذاری به عنوان نمونه عاملان اقتصادی انتخاب شدند. بنابراین کل نمونه مورد بررسی این مطالعه، ۲۷۱ نفر از عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی خراسان شمالی انتخاب شدند که طی فرآیندی کتبی و حضوری به سوالات مندرج در پرسشنامه پاسخ گرفتند.

برای تحلیل هزینه‌های مؤثر بر کنش جمعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی خراسان شمالی برای تسهیل سرمایه‌گذاری، ابتدا با انجام مطالعات و تحقیقات کتابخانه‌ای پرسشنامه مربوطه توسط محقق تهیه شد. سپس همان طور که پیشتر اشاره شد، به منظور بررسی روایی، پرسشنامه در بین متخصصان و صاحب نظران نظری و اجرایی استان توزیع و به روش مصاحبه، کاستی‌های آن شناسایی و مرتفع گردید. نهایتاً، پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۴۰ سوال در چهار بخش مؤلفه‌های مؤثر بر کنش جمعی (سئوالات ۱ تا ۱۰)، تغییرات کنش جمعی ناشی از متفاوت بودن هزینه‌های مبادلاتی جستجو متناظر با اندازه مؤلفه‌های کنش جمعی (سئوالات ۱۱ تا ۲۰)، تغییرات کنش جمعی ناشی از متفاوت بودن هزینه‌های مبادلاتی اجرا متناظر با اندازه مؤلفه‌های کنش جمعی (سئوالات ۲۱ تا ۳۰)، تغییرات کنش جمعی ناشی از متفاوت بودن هزینه‌های مبادلاتی تضمین متناظر با اندازه مؤلفه‌های کنش جمعی (سئوالات ۳۱ تا ۴۰) تدوین و نهایی شد. همچنین برای سنجش قابلیت اعتماد و پایایی نتایج حاصل از پرسشنامه به کار رفته در این پژوهش، از معیار آلفای کرونباخ^۱، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد. بر این اساس، همبستگی درونی سوالات پرسشنامه طراحی شده، به میزان ۰/۹۴ محاسبه گردید. که مقدار قابل قبولی می‌باشد. پس از تأیید روایی و پایایی پرسشنامه طراحی شده، پرسشنامه در اختیار اعضای نمونه آماری مورد بررسی قرار گرفت.

1. Cronbach's alpha

با توجه به ضرورت تکمیل پرسشنامه توسط اعضای نمونه مورد اشاره، با هماهنگی‌های به عمل آمده با مجموعه مدیران استانداری و سازمان برنامه و بودجه خراسان شمالی، برنامه‌ریزی لازم جهت تکمیل پرسشنامه توسط عاملان سیاسی و اداری (۵۱ نفر) در جلسات شورای برنامه‌ریزی و توسعه و کارگروه اقتصاد مقاومتی استان انجام شد. هم چنین با توجه به عدم دسترسی فیزیکی به تعداد زیادی از عاملان اقتصادی به سبب غیربومی بودن آنان و در نتیجه عدم حضور در استان، پس از انجام مذکوره با مدیران دبیرخانه ستاد و مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خراسان شمالی، موافقت لازم به منظور بارگذاری نسخه نرم افزاری پرسشنامه در پورتال دبیرخانه مذکور کسب شد. براین اساس، پس از طراحی نرم افزار پرسشنامه، اقدامات لازم برای بارگذاری انجام شد و سپس توسط شماره پیام رسان دبیرخانه ستاد و مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خراسان شمالی، طی شش نوبت در بازه زمانی بیست روزه، اطلاع رسانی لازم به عاملان اقتصادی برای تکمیل این پرسشنامه انجام شد.

برای فرضیه اول (مؤلفه‌های دهگانه معروفی شده، بر کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری موثرند)، ده سؤال حاوی ده مؤلفه یا خرده مقیاس طراحی شده است تا بر اساس آن بتوان عوامل مؤثر بر کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری را شناسایی کرد.

برای بررسی تأیید یا عدم تأیید فرضیات دوم، سوم و چهارم، مجموعاً ۳۰ سؤال شامل ۳۰ مؤلفه یا خرده مقیاس طراحی شده است. بر اساس این سوالات، هزینه مبادلاتی فیما بین عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری در خراسان شمالی، بر حسب ماهیت و میزان هر یک از ۱۰ مؤلفه کنش جمعی معروفی شده، متفاوت بوده و تأثیرات متفاوتی بر اندازه کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری دارند.

جدول (۲) چارچوب ماتریس گونه پرسشنامه طراحی و توزیع شده را که حاصل تلفیق نظریات اقتصادی کنش جمعی و هزینه مبادله برای تدارک تسهیل سرمایه‌گذاری در خراسان شمالی می‌باشد، نشان می‌دهد.

جدول ۲. ارتباط سؤالات پرسشنامه با چارچوب ماتریس گونه تلفیق نظریات اقتصادی کنش جمعی و هزینه مبادله

مُؤلفه‌های کنش جمعی	فرضیه ۱: مُؤلفه‌های ده گانه معرفی شده، بر کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری موثرند.	فرضیه ۲: هزینه‌های جستجو و کسب و اطلاعات برای توافق، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.	فرضیه ۳: هزینه‌های اجرایی توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.	فرضیه ۴: هزینه‌های تضمین توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.
ازشها و هنجارها	سوال ۱: میزان اعتماد و مشارکت میان مسئولان برای بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری در استان ارزشها و هنجارها پایین است	سوال ۱۱: باور داشتن مسئولان استانی به ضرورت بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری استان از طریق کارگروهی مشترک، بر جمع آوری اطلاعات و تبلیغات مرتبط با سرمایه‌گذاری تأثیر مثبت دارد.	سوال ۲۱: با پایین بودن سطح اعتماد و مشارکت، مذاکره و قانع کدن آنان برای هماهنگی و انسجام در خصوص سرمایه‌گذاری با مشکل همراه است	سوال ۳۱: با افزایش اعتماد و مشارکت بین مسئولان، پاییندی آنان به استمرار همکاری برای بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری در استان بیشتر می‌شود.
یادگیری و تکرار	سوال ۱۲: با وجود تجربه‌های موفق در کارگروهی، ایجاد بانک اطلاعاتی مربوط به فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان، آسان‌تر است استان تأثیر مثبت دارد	سوال ۱۲: با وجود تجربه‌های موفق قبلی در مذاکرات و پیگیری‌های مشترک بین مسئولان، احتمال موفقیت همکاری آنان برای آن توسط مسئولان را افزایش می‌یابد	سوال ۲۲: وجود تجربه‌های موفق مربوط به کارگروهی، ایجاد بانک اطلاعاتی مربوط به فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان، آسان‌تر است	سوال ۳۲: وجود تجربه‌های موفق قبلی به کارگروهی، میزان همکاری و پاییندی به استمرار بهبود سرمایه‌گذاری در استان افزایش می‌یابد
اندازه گروه	سوال ۱۳: چون که تعداد افراد زیادی شامل استاندار، مدیران دولتی، نمایندگان مجلس، شهرداران و فعالان اقتصادی در رفع موانع سرمایه‌گذاری استان نقش دارند، ایجاد توافق میان آنان دشوار است	سوال ۱۳: تمایل دارم با اختصاص زمان شخصی خود و ایجاد ارتباط با مسئولان، مذاکره و قانع کدن مجموعه گسترده مقدمات برقراری نشست‌های مشترک میان مسئولان استان برای هماهنگی و انسجام در این خصوص است	سوال ۲۳: بهبود سرمایه‌گذاری، نیازمند مذاکره و قانع کدن مجموعه گسترده مقدمات برقراری نشست‌های مشترک میان مسئولان مرتبط با سرمایه‌گذاری استان را انجام دهم	سوال ۳۳: به دلیل تعداد زیاد دست اندکان سرمایه‌گذاری، شناسایی مسئولانی که همراهی و مشارکت لازم را ندارند، زمان بر و دشوار است

<p>فرضیه ۴: هزینه‌های تضمین توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.</p>	<p>فرضیه ۳: هزینه‌های اجرایی توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.</p>	<p>فرضیه ۲: هزینه‌های جستجو و کسب و اطلاعات برای توافق، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.</p>	<p>فرضیه ۱: مؤلفه‌های ده گانه معرفی شده، بر کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری موثرند.</p>	<p>مؤلفه‌های کنش جمعی</p>
<p>سوال ۳۴: وجود ابزارهایی برای برخورد با کسانی که پاییندی لازم نسبت به بهبود سرمایه‌گذاری استان را ندارند، میزان مشارکت و پاییندی آنان را افزایش خواهد داد.</p>	<p>سوال ۲۴: تمایل دارم با اختصاص زمان جلسات مشترک میان مسئولان مرتبط با سرمایه‌گذاری استان را انجام دهم</p>	<p>سوال ۱۴: با توجه به هزینه بر بودن فعالیتهای جمع آوری اطلاعات و تبلیغات مرتبط با سرمایه‌گذاری، ترجیح آن است</p>	<p>سوال ۴: بسیار تمایل دارم تا اقدامات و میترک میان مسئولان مرتبط با سرمایه‌گذاری استان را انجام دهم</p>	<p>سواری مجانی</p>
<p>سوال ۳۵: با تأثیرگذاری برخی از افراد بر تصمیم‌گیری‌های مربوط به سرمایه‌گذاری و نیز اعتبارات استانی، امکان دستیابی به یک تفاهم کلی و پاییندی به استمرار آن کمتر است.</p>	<p>سوال ۲۵: امور اجرایی پروژه‌های سرمایه‌گذاری که از سوی اشخاص دولتی و سیاسی استان حمایت می‌شوند، سریع تر به نتیجه می‌رسند</p>	<p>سوال ۱۵: انتشار کامل و به هنگام اطلاعات مربوط به مناطق مجاز سرمایه‌گذاری و حذف فرایند اخذ استعلام از دستگاههای مختلف، تخلفات در صدور مجوزها را کاهش می‌دهد</p>	<p>سوال ۵: ضعف شفافیت در صدور مجوزها و توزیع بودجه مربوط به زیرساخت‌ها، باعث پیگیری بیشتر منافع شخصی توسط برخی از اشخاص می‌شود</p>	<p>راتن جویی</p>
<p>سوال ۳۶: ایجاد بانک اطلاعاتی فرستهای اولویت‌بندی شده سرمایه‌گذاری، پاییندی مسئولان به مشارکت جهت بهبود سرمایه‌گذاری در استان را افزایش می‌دهد</p>	<p>سوال ۲۶: با کامل بودن اطلاعات مربوط به فرستهای سرمایه‌گذاری، میزان هماهنگی لازم بین مسئولان و قائم کردن سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در استان افزایش می‌یابد</p>	<p>سوال ۱۶: با مشخص کردن محدوده‌های سرمایه‌گذاری دارای تمامی مجوزها، یکی از موانع سرمایه‌گذاری استان رفع خواهد شد.</p>	<p>سوال ۶: خیلی خوب می‌دانم که کار گروهی منسجم برای رفع موانع سرمایه‌گذاری استان اهمیت زیادی دارد</p>	<p>اطلاعات ناقص</p>
<p>سوال ۳۷: در صورت عدم همراهی برخی از مسئولان برای بهبود سرمایه‌گذاری، ابزار کارآمدی برای اصلاح رفتار و بازخواست آنان وجود ندارد</p>	<p>سوال ۲۷: چون دستیابی به اهداف در گروه‌های کوچکتر آسان تر است، بهتر است موضوعات مربوط به سرمایه‌گذاری در قالب گروه‌های کوچکتر (جلسات با اعضای محدود) پیگیری شود.</p>	<p>سوال ۱۷: به دلیل تعلقات شهرستانی، سازمانی و تأثیرگذاری گروه‌های دارای منافع خاص، ایجاد بانک اطلاعاتی جامع مربوط به فرستهای سرمایه‌گذاری استان دشوارتر است.</p>	<p>سوال ۷: تسهیل سرمایه‌گذاری در استان راحت تر است اگر در راستای منافع، اهداف و خواسته‌های مسئولان استان باشد</p>	<p>انگیزه‌های گزینشی</p>

فرضیه ۴: هزینه‌های تضمین توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.	فرضیه ۳: هزینه‌های اجرایی توافقات، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.	فرضیه ۲: هزینه‌های جستجو و کسب و اطلاعات برای توافق، مانع کنش جمعی برای تسهیل سرمایه‌گذاری است.	فرضیه ۱: مؤلفه‌های ده گانه معرفی شده، بر کنش جمعی عاملان برای تسهیل سرمایه‌گذاری موثرند.	مؤلفه‌های کنش جمعی
سؤال ۳۸: به دلایلی چون تعصب شهرستانی و سازمانی بخشی از مدیران و نمایندگان و تأثیر گروه‌ها و افراد منفعت طلب، پایبندی مستمر برای مشارکت در بهبود سرمایه‌گذاری وجود ندارد	سؤال ۲۸: با توجه به اهداف و خواسته‌های متفاوت مستولان، امکان همگرایی میان آنان برای بهبود سرمایه‌گذاری در استان ضعیف است	سؤال ۱۸: ایجاد بانک اطلاعاتی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان به ترتیب اولویت، اگر در راستای منافع و خواسته‌های مستولان نباشد دشوار است.	سؤال ۸: تسهیل سرمایه‌گذاری در استان دشوارتر است اگر دو یا چند دستگاه اجرایی با همیگر اختلاف نظر داشته باشند	تضاد منافع
سؤال ۳۹: ضمانت اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری که توسط افراد و نهادهای خاص حمایت می‌شود، بیشتر است	سؤال ۲۹: تأثیر گذاری برخی از افراد در صدور مجوزها و توزیع اعتبارات استانی خارج از فرایند رسمی، میزان هماهنگی و مشارکت مستولان استانی جهت بهبود سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد	سؤال ۱۹: افراد و گروه‌های خاص و ذینفع تالاندازه‌ای بر اولویت بندی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استانی و توزیع و تخصیص اعتبارات مربوطه تأثیر گذارند.	سؤال ۹: افراد و گروه‌های صاحب نفوذ که از اولویت‌بندی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان نفع می‌برند به تسهیل سرمایه‌گذاری کمک می‌کنند	افراد و گروه ذینفع
سؤال ۴۰: در پروژه‌های سرمایه‌گذاری که ضمانت اجرای آن همراهی مقامات سیاسی و دولتی بیشتری هستند، اغلب مشکلات بیشتری نیز وجود دارد	سؤال ۳۰: مستولانی که دارای تعلقات شهرستانی هستند، فرصت‌های سرمایه‌گذاری شهرستان خود را در اولویت قرار می‌دهند.	سؤال ۲۰: یکی از موانع سرمایه‌گذاری در استان، عدم وجود اطلاعات کامل، شفاف و بهروز شده دستگاه‌ها در خصوص فرصت‌های سرمایه‌گذاری است.	سؤال ۱۰: در پروژه‌های سرمایه‌گذاری که به حمایت همه مستولان استان نیاز دارد، امور دشوارتر پیش می‌رود	ناهمگونی

۴-۲. نتایج آماری

پس از جمع‌آوری و تحلیل داده‌های به دست آمده از پرسشنامه‌ها، نتایج حاصل از تحلیل آماری تأثیر هزینه‌های مبادله بر کنش جمعی در ادامه آمده است. ابتدا از آزمون کالموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها استفاده شد. با توجه به اینکه مقادیر احتمال به دست آمده بیشتر از سطح ۰/۰۵ است، بر این اساس با ۹۵درصد اطمینان نرمال بودن توزیع داده‌ها تأیید شده و می‌توان از آزمون‌های ضریب همبستگی پرسون و رگرسیون خطی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده کرد. با توجه به تحلیل‌های انجام شده، خلاصه نتایج آماری به دست آمده را می‌توان در جداول ۳ تا ۸ مشاهده کرد.

جدول ۳. ضرایب همبستگی کنش جمعی با هزینه‌های مبادله به تفکیک گروه‌های شرکت کننده

	کنش جمعی		
	کل شرکت کننده‌گان (۲۷۱ نفر)	شرکت کننده‌گان سیاسی (۲۲۰ نفر)	و اداری (۵۱ نفر)
کنش جمعی	۱	۱	۱
کل هزینه مبادله	-.۷۴۴**	-.۷۵۲**	-.۷۳۰**
هزینه‌های جستجو	-.۷۲۴**	-.۷۲۸**	-.۷۰۶**
هزینه‌های چانهزنی و اجرایی	-.۷۳۶**	-.۷۳۴**	-.۷۸۴**
هزینه‌های تضمین	-.۰۵۶**	-.۰۵۲۸**	-.۴۶۲**

توضیح: (**) معنی داری آماری در سطح ۱درصد را نشان می‌دهد.

جدول ۴. ضرایب همبستگی کنش جمعی با مؤلفه‌های ده گانه

کل شرکت کننده‌گان اقتصادی (۲۲۰ نفر)	کل شرکت کننده‌گان (۲۷۱ نفر)	شرکت کننده‌گان سیاسی و اداری (۵۱ نفر)	
		مقیاس کنش جمعی	مقیاس کنش جمعی
مقیاس کنش جمعی	۱	۱	۱
کنش اطلاعات	.۶۸۴**	.۶۹۵**	.۷۱۰**
ارزش‌ها و هنجرهای ارزش	.۶۵۴**	.۶۷۵**	.۶۵۴**
اندازه گروه ارز شها و هنجرهای	-.۶۳۶**	-.۶۱۷**	.۵۷۱**

شرکت کنندگان سیاسی و اداری کل شرکت کنندگان (۲۷۱ نفر)	شرکت کنندگان اقتصادی (۲۲۰ نفر)	شرکت کنندگان سیاسی و اداری (۵۱ نفر)
سواری مجانی .۵۴۶**	سواری مجانی .۵۶۵**	افراد و گروههای ذینفع -.۵۵۳**
رانت جویی .۴۷۸**	رانت جویی .۴۶۹**	اندازه گروه -.۵۱۰**
رانت جویی .۴۱۸**	رانت جویی .۴۶۲**	رانت جویی -.۴۸۲**
افراد و گروههای ذینفع -.۳۹۳**	افراد و گروههای ذینفع -.۴۴۴**	اطلاعات ناقص .۰۴۸
یادگیری و تکرار .۲۹۸**	یادگیری و تکرار .۳۱۶**	یادگیری و تکرار .۰۳۳
ناهمگونی -.۲۵۸**	ناهمگونی .۳۱۵**	تضاد منافع -.۰۳۲۹**
تضاد منافع -.۲۴۵**	تضاد منافع .۲۹۴**	ناهمگونی -.۰۳۱

توضیح: ** معنی داری آماری در سطح ۱ درصد را نشان می‌دهد.

جدول ۵. ضرایب همبستگی هزینه‌های جستجو و کسب و اطلاعات با مؤلفه‌های ده گانه

شرکت کنندگان سیاسی و اداری کل شرکت کنندگان (۲۷۱ نفر)	شرکت کنندگان اقتصادی (۲۲۰ نفر)	شرکت کنندگان سیاسی و اداری (۵۱ نفر)
مقیاس هزینه‌های اطلاعات	مقیاس هزینه‌های اطلاعات	مقیاس هزینه‌های اطلاعات
۱ جستجو و کسب و اطلاعات	۱ جستجو و کسب و اطلاعات	۱ جستجو و کسب و اطلاعات
۰.۷۳۹** افراد و گروههای ذینفع	۰.۷۷۳** افراد و گروههای ذینفع	۰.۷۳۹** افراد و گروههای ذینفع
۰.۶۰۷** تضاد منافع	۰.۷۴۶** انگیزه‌های گزینشی	۰.۶۰۷** تضاد منافع
۰.۵۹۰** انگیزه‌های گزینشی	۰.۶۸۱** ناهمگونی	۰.۵۹۰** انگیزه‌های گزینشی
۰.۵۷۸** ناهمگونی	۰.۶۶۲** یادگیری و تکرار	۰.۵۷۸** ناهمگونی
۰.۴۹۱** سواری مجانی	۰.۶۴۱** تضاد منافع	۰.۴۹۱** سواری مجانی
۰.۴۶۱** یادگیری و تکرار	۰.۶۲۸** ارزش‌ها و هنجارها	۰.۴۶۱** یادگیری و تکرار
۰.۴۳۵** اندازه گروه	۰.۵۹۷** اطلاعات ناقص	۰.۴۳۵** اندازه گروه
۰.۳۹۷** اطلاعات ناقص	۰.۵۸۱** اندازه گروه	۰.۳۹۷** اطلاعات ناقص
۰.۳۹۷** ارزش‌ها و هنجارها	۰.۵۶۴** رانت جویی	۰.۳۹۷** ارزش‌ها و هنجارها
۰.۳۴۶** رانت جویی	۰.۳۹۵** سواری مجانی	۰.۳۴۶** رانت جویی

توضیح: (***) معنی داری آماری در سطح ۱ درصد را نشان می‌دهد.

جدول ۶. ضرایب همبستگی هزینه‌های چانهزنی و اجرایی با مؤلفه‌های ده گانه

	شرکت کنندگان سیاسی و شرکت کنندگان اقتصادی کل شرکت کنندگان (۲۷۱ نفر)	(۲۲۰ نفر)	اداری (۵۱ نفر)
مقیاس هزینه‌های چانهزنی و اجرایی	مقیاس هزینه‌های چانهزنی و اجرایی	مقیاس هزینه‌های چانهزنی و اجرایی	مقیاس هزینه‌های چانهزنی و اجرایی
ارزش‌ها و هنجارها	.۸۵۳**	.۶۷۶**	.۶۷۶**
انگیزه‌های گزینشی	.۸۲۵**	.۶۵۷**	.۶۵۷**
تضاد منافع	.۸۲۳**	.۶۳۰**	.۶۳۰**
انگیزه‌های گزینشی	.۷۷۷**	.۷۷۷**	.۷۷۷**
مقیاس هزینه‌های چانهزنی و اجرا	اندازه گروه ذینفع	افراد و گروه‌های ذینفع	.۵۸۰**
انگیزه‌های گزینشی	.۷۷۱**	.۵۲۵**	.۵۲۵**
رانت جویی	.۷۷۷**	.۴۵۹**	.۴۵۹**
یادگیری و تکرار	.۷۴۲**	.۴۳۲**	.۴۳۲**
ارزش‌ها و هنجارها	.۷۲۹**	.۳۶۶**	.۳۶۶**
اطلاعات ناقص	.۷۲۳**	.۳۴۸*	.۳۴۸*
سواری مجانی	.۶۵۳**	.۵۷۹**	.۵۷۹**
سواری مجانی	.۶۵۰**	.۵۸۷**	.۵۸۷**
یادگیری و تکرار	.۶۴۸**	.۵۸۷**	.۵۸۷**
افراد و گروه‌های ذینفع	.۵۷۹**	.۲۹۳*	.۲۹۳*
اطلاعات ناقص	.۵۷۹**		

توضیح: (**) معنی داری آماری در سطح ادرصد و (*) معنی داری آماری در سطح ۵درصد را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق

جدول ۷. ضرایب همبستگی هزینه‌های تضمین توافقات با مؤلفه‌های ده گانه

شرکت کنندگان سیاسی و شرکت کنندگان اقتصادی (۲۰۰ کل شرکت کنندگان ۲۷۱)		اداری (۵۱ نفر)	
		نفر	نفر
مقیاس هزینه‌های هزینه‌های	مقیاس هزینه‌های هزینه‌های	۱	۱
تضمین	تضمین	۱	۱
۷۶۸** ۷۱۹** ۶۶۱** ۶۴۰** ۶۰۳** ۵۹۲** ۵۸۹** ۴۰۷** ۳۸۳** ۰۲۴۹	۷۸۹** ۷۹۶** ۷۷۱** ۷۷۸** ۷۷۱** ۵۸۶** ۵۳۷** ۵۳۳** ۴۴۷** ۴۴۴**	۰. رانت جویی ۰. انگیزه‌های گزینشی ۰. اندازه گروه ۰. سواری مجانی ۰. ناهمگونی ۰. افراد و گروه‌های ذینفع ۰. تضاد منافع ۰. اطلاعات ناقص ۰. اطلاعات ناقص ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار ۰. یادگیری و تکرار ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار	۰. رانت جویی ۰. انگیزه‌های گزینشی ۰. اندازه گروه ۰. سواری مجانی ۰. ناهمگونی ۰. افراد و گروه‌های ذینفع ۰. تضاد منافع ۰. اطلاعات ناقص ۰. اطلاعات ناقص ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار ۰. یادگیری و تکرار ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار
۰.۵۰۹** ۰.۴۸۶** ۰.۴۸۱** ۰.۴۶۸**	۰.۸۱۰** ۰.۸۰۷** ۰.۷۸۹** ۰.۷۶۵** ۰.۷۴۳** ۰.۵۵۳** ۰.۵۰۹** ۰.۴۸۶** ۰.۴۸۱** ۰.۴۶۸**	۰. انتگریه‌های گزینشی ۰. رانت جویی ۰. سواری مجانی ۰. ناهمگونی ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار ۰. یادگیری و تکرار ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. افراد و گروه‌های ذینفع ۰. تضاد منافع ۰. اطلاعات ناقص ۰. اطلاعات ناقص ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار ۰. یادگیری و تکرار ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار	۰. انتگریه‌های گزینشی ۰. رانت جویی ۰. اندازه گروه ۰. سواری مجانی ۰. ناهمگونی ۰. افراد و گروه‌های ذینفع ۰. تضاد منافع ۰. اطلاعات ناقص ۰. اطلاعات ناقص ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار ۰. یادگیری و تکرار ۰. ارزش‌ها و هنجارها ۰. یادگیری و تکرار

توضیح: ** معنی داری آماری در سطح ۱ درصد را نشان می‌دهد.

خلاصه نتایج برآش معادلات رگرسیونی در جدول (۸) آمده است که نشان می‌دهد

فرضیه‌های تحقیق در این نمونه از نظر آماری رد نمی‌شود.

جدول ۸ خلاصه نتایج برآش معادلات رگرسیونی: متغیر وابسته کنش جمعی

مدل ۴. مؤلفه‌های مدل ۳. مؤلفه‌های مدل ۲. مؤلفه‌های مدل ۱. اجزای ده گانه هزینه‌های ده گانه هزینه‌های اصلی هزینه متغیرهای توضیحی	مبادله	جستجو	اجرای	تضمين
عرض از مبدا	۱.۲۱۷	۱.۰۷۷	.۹۱۰	.۹۶۳
هزینه‌های جستجو (hmj)	-.۵۸۴	---	---	---
هزینه‌های اجرایی (hme)	-.۶۱۲	---	---	---
هزینه‌های تضمین (hmt)	-.۵۵۶	---	---	---
اندازه گروه (a)	---	-.۲۵۴xx	-.۲۰۱xx	-.۲۵۷xx
اطلاعات ناقص (e)	---	-.۰۳۷xx	-.۱۱۲xx	-.۸۳xx
رانت جویی (r)	---	-.۰۸۸xx	-.۲۵۱xx	-.۰۴xx
سواری مجازی (s)	---	-.۹۹xx	-.۸۱۹xx	-.۲۱۳xx
ارزشها و هنجرها (h)	---	۱.۱۴۱xx	-.۳۷۱xx	-.۱۰۳xx
یادگیری و تکرار (y)	---	-.۰۸۴xx	-.۳۴۹xx	-.۳۴xx
تضاد منافع (t)	---	-.۱۷xx	-.۱۷xx	-.۱۱xx
انگیزه‌های گرینشی (m)	---	.۱۳۱xx	.۱۸۵xx	-.۰۰۸xx
افراد و گروههای ذینفع (g)	---	-.۵۱۱x	-.۲۱۷xx	-.۱۳۶xx
ناهمگونی (n)	---	-.۴۰xx	-.۲۰۰xx	-.۷۸xx
F آماره	۱۵.۹۸۸xx	۶.۰۴۰xx	۵.۶۰۹xx	۴.۶۶۳xx
R ² آماره	.۶۰۸	.۷۵۳	.۷۰۸	.۶۰۸
تعداد مشاهده	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰	۲۷۰

توضیح: (**) معنی داری آماری در سطح ادرصد و (*) معنی داری آماری در سطح ۵درصد را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق

۵. نتیجه‌گیری

۱. در این مقاله، بر طراحی چارچوبی کاربردی به منظور تحلیل اصلاحات اقتصادی (مورد تسهیل سرمایه‌گذاری) به عنوان تهیه کالای عمومی داوطلبانه با استفاده از نظریات اقتصادی کنش جمعی و هزینه مبادله تمرکز شد. نتایج تحلیل هزینه‌های کنش جمعی عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی برای تسهیل سرمایه‌گذاری در خراسان شمالی، معناداری ۱۰ مؤلفه شامل ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، یادگیری و تکرار، اندازه گروه، سواری مجانية، رانت جویی، اطلاعات ناقص، انگیزه‌های گزینشی، تضاد منافع، افراد و گروه‌های ذینفع و ناهمگونی به عنوان مؤلفه‌های کنش جمعی را نشان داد.
۲. نتایج نشان داد هزینه‌های جستجو و کسب اطلاعات، هزینه‌های امور اجرایی و هزینه‌های تضمین توافق بر کنش جمعی عاملان تأثیر دارد. میزان این هزینه‌های مبادله به سطح و اندازه مؤلفه‌های ۱۰ گانه مورد اشاره وابسته است. به عنوان مثال، بیشتر بودن سطح و اندازه مؤلفه‌های دارای اثر مستقیم (معکوس) بر کنش جمعی، باعث کاهش (افزایش) هزینه‌های مبادله میان مجموعه عاملان و متعاقباً افزایش (کاهش) درجه موقوفیت کنش جمعی عاملان برای تدارک کالای عمومی داوطلبانه خواهد شد.
۳. با توجه به نتایج به دست آمده، مهمترین پیشنهادهای مرتبط عبارتند از: اول، توجه ویژه سیاستگذاران و برنامه‌ریزان اقتصادی به مؤلفه‌های ده گانه معرفی شده مؤثر بر کنش جمعی عاملان و انجام تدابیر به منظور تغییر تدریجی ماهیت مؤلفه‌های مورد اشاره به گونه‌ای که مسبب هزینه‌های مبادلاتی کمتری فیما بین عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی شوند. دوم، بهبود نقش محوری شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی در کاهش هزینه‌های مبادله فیما بین عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی و متعاقباً افزایش امکان کنش جمعی آنان به عنوان تنها نهاد رسمی در مقیاس کشوری و استانی که سه دسته عاملان سیاسی، اداری و اقتصادی در آن شرکت دارند.

منابع

جمسی، یوسف؛ قاسمی محمد و علی یوسفیان (۱۳۸۴)، مباحثی در باب نظریه انتخاب عمومی، تهران، انتشارات مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

حالقی فر، مجید (۱۳۹۴)، "بررسی جامعه شناختی هزینه مبادله و تأثیر آن بر روی کنش اقتصادی کارآفرینان"، *فصلنامه راهبرد*، شماره ۷۵، سال بیست و چهار.

درازن، آلن (۲۰۰۰)، *اقتصاد سیاسی اقتصاد کلان*، ترجمه: جعفر خیر خواهان، تهران: موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی. چاپ اول (۱۳۹۰).

- Buchanan J. M., & Tullock, G. (1962). *The calculus of consent* (Vol. 3). University of Michigan Press.
- Commons J. R. (1924). *Legal Foundations of Capitalism*. New York: Macmillan.
- Commons J. R. (1931). Institutional economics. *The American Economic Review*, pp.648–657.
- Downs A. (1957). An economic theory of political action in a democracy. *Journal of Political Economy*, 65(2), pp.135–150.
- Hahn F.H. (1971). Equilibrium with transaction costs. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, pp. 417–439.
- Hardin G. (1968). The Tragedy of the Commons. *Science*, No.162, pp. 1243–1248.
- Khan M.H. and K.S. Jomo (2000). Rents, rent-seeking and economic development: Theory and evidence in Asia. Cambridge University Press.
- Liver P.E. and G. Marwell (1988). The Paradox of Group Size in Collective Action: A Theory of the Critical Mass. II. *American Sociological Review*, pp. 1–8.
- Lupia A. and G. Sin (2003). Which public goods are endangered?: How Evolving Communication Technologies Affect the Logic of Collective Action. *Public Choice*, 117(3), pp. 315–331.
- Marshall G.R. (2013). Transaction Costs, Collective Action and Adaptation in Managing Complex Social–ecological Systems. *Ecological Economics*, No.88, pp.185–194.
- McLean I. (2000). "Review Article: The Divided Legacy of Mancur Olson". *British Journal of Political Science*, 30(04), pp. 651–668.
- Moran E. F. (2005). *Seeing the forest and the trees: human-environment interactions in forest ecosystems*. MIT Press.
- Niskanen W.A. (1971). *Bureaucracy and representative government*. Transaction Publishers.
- Niskanen W.A. (1975). "Bureaucrats and Politicians". *The Journal of Law and Economics*, 18(3), pp. 617–643.

- North Douglass C.** (1992). *Transaction costs, Institutions, and Economic Performance*, San Francisco, CA: ICS Press.
- Olson M.** (1965). *The Logic of Collective Action*, New Haven CN: Yale University Press.
- Ostrom E.** (1986). "An agenda for the study of institutions". *Public Choice*, 48(1), pp.3–25.
- Ostrom E.** (1990), *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*, New York: Cambridge University Press.
- Ostrom E.** (1995). *Understanding Institutional diversity*. Princeton University Press Princeton, New Jersey.
- Ostrom E.** (1998). "A Behavioral Approach to the Rational Choice Theory of Collective Action: Presidential address, American Political Science Association". *American Political Science Review*, 92(01), pp. 1–22.
- Ostrom E.** (2000). "Collective Action and the Evolution of Social Norms". *Journal of Economic Perspectives*, 14(3), pp. 137–158.
- Ostrom E.** (2003). *The Commons in the new Millennium: Challenges and Adaptation*. MIT Press.
- Ostrom E.** (2010). "Beyond Markets and States: polycentric Governance of Complex Economic Systems". *The American Economic Review*, 100(3), pp. 641-672.
- Ostrom E.** (2014). "Collective Action and the Evolution of Social Norms". *Journal of Natural Resources Policy Research*, 6(4), pp. 235–252.
- Ostrom E. and J. Walker** (1997), *Neither Markets nor States: Linking Transformation Processes in Collective Action Arenas*, in D.C. Mueller, ed., *Perspectives on Public Choice*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 35–72.
- Ostrom E. and X. Basurto** (2011). "Crafting Analytical Tools to Study Institutional Change". *Journal of Institutional Economics*, 7(03), pp. 317–343.
- Ostrom V. and E. Ostrom** (1977). "A Theory for Institutional Analysis of Common Pool Problems". *Managing the Commons*, pp.157–172.
- Ramseyer J.M.** (1995). *Public Choice*. Chicago Working Paper in Law & Economics
- Volacu A.** (2014). "Games and Cooperation. Economic and Evolutionary Approaches in Social Sciences", Wolters Kluwer, Bucharest, pp. 109–142.
- Walters M.** (2002). "Transaction Costs of Collective Action in Hong Kong high rise real estate". *International Journal of Social Economics*, 29(4), pp. 299–314.